

23.10.2024

Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavan aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu

Aika: 23.10.2024 klo 13–16

Paikka: Hämeen liiton virasto, Niittykatu 5, 13100 Hämeenlinna
sekä Teams-etäyhteys

MRL 66 §: "Maakuntakaavaa valmisteltaessa on oltava yhteydessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ja niihin ministeriöihin, joiden toimialaan kuuluvia valtakunnallisesti merkittäviä asioita kaavassa käsitellään. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kyseisten ministeriöiden sekä maakunnan liiton kesken on järjestettävä neuvottelu kaavan laadintaa liittyvien valtakunnallisten ja muiden keskeisten tavoitteiden toteamiseksi."

MRA 11 §: "Maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomaisneuvottelu järjestetään kaavoitukseen ryhdyttäessä sekä ennen kuin kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävänä."

Asialista

1. Neuvottelun avaus ja järjestäytyminen

Viranomaisneuvottelu avattiin klo 13. Neuvottelun osallistujat olivat

Hämeen liiton edustajat, paikan päällä

Jyri Sarkkinen, kehittämisjohtaja (puheenjohtaja)

Juuso Helander, liikenneasiantuntija (kokoustekniikan vastuuhenkilö)

Paula Mustonen, maakuntainsinööri (sihteeri)

Mikael Asikainen, maakuntakaavoittaja (sihteeri)

Muut osallistujat, paikan päällä:

Antti Krapu, HML kaupunginmuseo/alueellinen vastuumuseo

Hans Nielsen, Hattulan kunta

Muut osallistujat, etäyhteydellä:

Petteri Katajisto, Ympäristöministeriö

Anna-Kaisa Ahtiainen, Hämeen ELY-keskus

Mika Määttä, Hämeen ELY-keskus

Elina Leukkunen, Uudenmaan ELY-keskus

Pekka Säteri, Hausjärven kunta

Mari Honkonen, Humppilan kunta

Sonja Tanner, Janakkalan kunta

Ismo Holstila, Janakkalan kunta

Janna Stenberg, Jokioisten kunta
 Anu Ylitalo, Riihimäen kaupunki
 Jouko Kähkönen, Ypäjän kunta
 Sanni Vattulainen, HML kaupunginmuseo/alueellinen vastuumuseo
 Olli Soininen, Museovirasto
 Kaija Kiiveri-Hakkarainen, Museovirasto
 Erja-Riitta Tarhanen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
 Matti Hovi, Metsähallitus/luontopalvelut
 Maiju Kiviluoma, Puolustusvoimat
 Sini Tohmo, Väylävirasto
 Ruut-Maaria Rissanen, Pirkanmaan liitto
 Niina Ahlfors, Päijät-Hämeen liitto
 Jenni Nousiainen, Päijät-Hämeen liitto
 Kaarina Rautio, Uudenmaan liitto
 Hannu Lindqvist, Hyvinkään kaupunki
 Milla Nummikoski, Karkkilan kaupunki
 Antti Korte, Loimaan kaupunki
 Jyrki Virtanen, Someron kaupunki

2. Kanta-Hämeen maakuntakaavatilanne

Puheenjohtaja avasi Kanta-Hämeen maakuntakaavoituksen nykytilannetta.

3. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) esittely

Puheenjohtaja esitteli lyhyesti osallistumis- ja arviointisuunnitelman ja selosti vaihemaakuntakaavassa käsiteltäviä asioita sekä ajatuksia vaihemaakuntakaavatyön taustalla.

4. OAS:sta saatu palaute ja alustavat vastineet

Juuso Helander, Mikael Asikainen ja Paula Mustonen esittelivät tiivistetysti OAS:sta saatujen lausuntojen ja mielipiteiden sisältöä.

5. Viranomaisten kannanotot

a. Ympäristöministeriö (YM):

- Todettiin, että OAS on kompakti ja selkeä. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (VAT) olisi voinut avata OAS:ssa enemmän, erityisesti tämän kaavan teemoihin liittyviä VATteja.
- Kaavan taustaselvitykset sisältävät monin paikoin hyvin yksityiskohtaista asiaa, jotka kaikki eivät välttämättä ole maakuntakaavan sisällön ja tarkkuustason kannalta soveltuvia. Maakuntakaavan ei tule olla liian yksityiskohtainen.
- Kulttuuriympäristöön liittyen on hyvä ottaa huomioon valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet (VARK), joista on tulossa valtioneuvoston hyväksymispäätös.
- Alueidenkäyttölain uudistus on käynnissä ja hallituksen esitysluonnos on tulossa lausunnoille lähiaikoina – on otettava huomioon, miten lakiuudistus menee yhteen tämän kaavan aikatauluihin, ja maininta täs-

tä voisi olla OAS:ssa. Uudistunut alueidenkäyttölaki on suunnitelmien mukaan astumassa voimaan 1.1.2026.

Alueidenkäyttölain muutoksesta käytiin keskustelua. Puheenjohtaja totesi, että lakiuudistuksia seurataan tarkasti. Nostettiin esiin, että nykyiseen lakiin verrattuna suunnitelmissa on, että maakuntakaavan sisältövaatimuksissa vahvistuvat ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, luonnon monimuotoisuuden vaaliminen sekä liikennejärjestelmän toimivuus. Luonnon monimuotoisuuden huomioimisen voidaan maakuntakaavassa katsoa tarkoittavan myös mm. maakunnallisesti merkittävien ekologisten yhteyksien tunnistamista ja niiden jatkuvuuden turvaamista.

b. Hämeen ELY-keskus

- Todettiin, että OAS on selkeä kokonaisuus ja vaihemaakuntakaavan tavoitteet ovat kannatettavia. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan vaihemaakuntakaavoituksessa käytettävissä oleva selvitys- ja muu tietopohja pääasiallisesti muodostaa hyvän lähtökohdan tavoitteiden saavuttamiseksi. Kuten ELY-keskuksen toimittamassa lausunnossa oli mainittu, esitetään maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön selvitystä täydennettäväksi modernin rakennusperinnön osalta.
- Pidettiin hyvänä, että maakunnan uusiutuvan energian tuotantoa tarkastellaan useisiin tuotantomuotoihin ja -mahdollisuuksiin perustuen. Kannustettiin kaavan kokonaisvaltaiseen ilmastovaikutusten arviointiin ja huomioimiseen, jotta kaavalle asetetut tavoitteet täyttyvät. Ilmastovaikutusten arviointiin on useita työkaluja, esimerkiksi KILVA-työkalu.
- Aurinkovoiman rakentaminen on ajankohtaista ja volyymit tulevat olemaan lähitulevaisuudessa suuret. ELY-keskus suosittelee pohtimaan aurinkovoimarakentamiseen liittyviä ohjaustarpeita ja tarvittaessa käytettäviä ohjauskeinoja vaihemaakuntakaavoituksessa.
- Tarpeen mukaan työneuvotteluiden pitäminen on mahdollista.

c. Uudenmaan ELY-keskus

- Todettiin, että lausunnossa esitetyt asiat oli otettu vastineessa huomioon. Pyydettiin huomioimaan soveltuvien osien käynnissä oleva selvitys raskaan liikenteen käyttövoimista ja taukopaikoista Kanta-Hämeessä. Pyydettiin Anna Puolamäen lisäämistä yhteyshenkilöiden jakelulistoihin mukaan.

d. Hattula

- Todettiin, että vaihemaakuntakaavan OAS-palautteessa Niinimäen tuulivoimahanke oli vahvasti esillä. Hattulan kunnan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan OAS-palautteessa nousi yleisesti vahvasti esiin kysymys siitä, miten Niinimäen alue soveltuu tuulivoimarakentamiseen erityisesti luonnonarvojen näkökulmasta.
- Esitettiin ajatus, että maakunnan potentiaalisten tuulivoima-alueiden arvioinnissa ja vertailussa olisi tärkeää huomioida luonnonarvot tasavertaisesti teknistaloudellisten kriteerien kanssa. Tällä hetkellä tekni-

sen ja taloudellisen soveltuvuuden arviointi perustuu pisteytystyyppiin järjestelmään, kun taas luonnonarvoja ei arvioida vastaavalla tavalla, mikä saattaa antaa tekniselle arvioinnille suuremman painoarvon. Näin ollen vaihemaakuntakaava voisi paremmin tasapainottaa alueiden soveltuvuuden arviointia ja vertailla maakunnan eri potentiaalisten alueiden soveltuvuutta myös luonnonarvojen näkökulmasta.

- Mainittiin, että Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan kaavaluonnos on tekeillä, ja sen odotetaan tulevan nähtäville alkuvuoden aikana.

e. Hausjärvi

- Ei lisättävää.

f. Humppila

- Ei lisättävää.

g. Janakkala

- Pidettiin hyvänä, että liikenne, energiansiirtoverkot ja energia-asiat saavat huomiota, sillä tällaiset teemat ovat usein kunta- ja maakuntarajat ylittäviä. Kannatettiin vaihemaakuntakaavan laatimista. Todettiin, että pienelläkin merkinnällä saattaa olla paikallisella tasolla suuri merkitys.
- OAS:sta ei ollut huomautettavaa. Keskusteltiin vireillä olevista aurinkovoimalahankkeista ja mainittiin, että yksi hanke on luvitettu ja hallinto-oikeuden käsiteltävänä, myös Leppäkoskella toinen hanke vireillä.

h. Jokioinen

- Ei lisättävää. Keskusteltiin aurinkovoimalahankkeista Luodesuolla.

i. Riihimäki

- Mainittiin, että Riihimäellä on valmisteilla koko kaupunkia koskeva yleiskaava 2050, jonka teemat liittyvät tiiviisti valmisteilla olevaan vaihemaakuntakaavaan. Seudulliset tie- ja liikenneverkot sekä ekologiset yhteydet ovat maakunnallisella tasolla merkittäviä, ja niitä käsitellään myös tekeillä olevassa yleiskaavassa. Yleiskaavassa otetaan soveltuvien osien kantaa myös uusiutuvan energian tuotantoon niissä puitteissa kuin on mahdollista.

j. Ypäjä

- Todettiin, että Ypäjällä on tehty aurinkovoimaloista 3 suunnittelutarveratkaisua, osa alueista lähdössä jo rakentumaan. Palikkalan alueella on kaavoitusta käynnistymässä.

k. Hämeenlinnan kaupunginmuseo, alueellinen vastuumuseo

- Ehdotettiin työneuvottelua mahdollisimman nopealla aikataululla. Arkeologisten selvitysten tila ei ole Kanta-Hämeessä paras mahdollinen. Mainittiin myös VARK-inventoinnin valmistumisesta.
- Todettiin, että rakennetun kulttuuriympäristön selvitysten päivitystarve Kanta-Hämeessä on todellinen, erityisesti modernin, sotien jälkeisen rakennusperinnön osalta. Ehdotettiin, että kaavaselostuk-

sen vaikutusten arviointiin kirjoitetaan tuulivoiman vaikutuksesta maisemaan arvokkailla alueilla.

l. Museovirasto

- Huomautettiin, että valtakunnallisena linjauksena on ollut, että valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ja niiden viereen ei sijoiteta uusiutuvan energian tuotantoa. Todettiin, että VARK-alueista on tulossa lähiaikoina päätös. Kanta-Hämeestä on mukana 19 VARK-aluetta, joihin sisältyy 44 kohdetta.
- Kannatettiin alueellisen vastuumuseon huomiota arkeologisten selvitysten päivitystarpeesta, kuten ns. kyläonttiselvityksen osalta, sekä metallinetsinharrastajien löytöjen alueilta.

m. Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ympäristöhuoltoyksikkö

- Todettiin, että vaihemaakuntakaavan teemat ovat kannatettavia. Kuten lausunnossa oli mainittu, maakunnan ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköt olisi hyvä osallistaa kaavan valmisteluun. Monilla kaavan teemoilla on vaikutusta ihmisten terveyteen.
- Pidettiin tärkeänä, että esimerkiksi energiahankkeiden kohdalla vaikutusten arviointia tehdään mahdollisimman monesta näkökulmasta ja eri tasoilla.

n. Metsähallitus/luontopalvelut

- Todettiin, että tuulivoima sekä uusiutuvan energian hankkeiden ja luonnonarvojen yhdistäminen ovat kiinnostavia teemoja. Metsähallitus on myös luonnonsuojelun edunvalvoja. Kanta-Hämeessä luonnonarvoiltaan tärkeitä alueita ovat erityisesti Tammelan-Lopen alue sekä Evon alue, jossa myös virkistyskäytön merkitys on tärkeä.
- Huomautettiin, että tuulivoimaselvityksessä käytettyjen luonnonsuojelualueiden joukosta saattaa puuttua joidenkin suojeluohjelmien alueita.
- Todettiin, että maakuntakaavassa olisi hyvä pystyä tekemään yhteisvaikutusten ja ylimaakunnallisten vaikutusten arviointia. Myös Natura-arvioinnit on hyvä muistaa.

o. Puolustusvoimat

- Todettiin, että kaavamerkinnöillä saattaa olla vaikutusta puolustusvoimien toimintaan, joten Puolustusvoimien kanssa olisi hyvä käydä työneuvottelu mahdollisiin vaikutuksiin liittyen.

p. Väylävirasto

- Ei huomautettavaa. Ehdotettiin kaavan taustaselvityksiin lisättäväksi Väyläviraston selvitys Rataverkon raakapuun kuormauspaikkaverkon tilanne ja tulevaisuuskuva (2022).

q. Pirkanmaan liitto

- Mainittiin, että Pirkanmaalla on vaihemaakuntakaavatyö meneillään, ja ehdotusvaiheen nähtävilläolo on alkamassa. Yhteistyötä ja hyödyllisten selvitysten jakamista jatketaan mielellään. Mainittiin, että modernin rakennusperinnön inventointi on haaste kaikkialla.

- Keskusteltiin, kuinka alueidenkäyttölain uudistuksen myötä maakuntakaavassa tulisi keskittyä maakuntatason asioihin, ja keskusteltiin esimerkiksi maastoinventointien suunnittelutarkkuuden soveltuvuudesta maakuntakaavatason selvityksissä.

r. Päijät-Hämeen liitto

- Ei lisättävää lausuntoon. Päijät-Hämeessä on käynnissä kokonaismaakuntakaavan laadinta, kaava on nyt luonnosvaiheessa. Maakuntien välisiä keskusteluja käydään mielellään tarvittaessa kuten tähänkin mennessä.

s. Uudenmaan liitto

- Todettiin, että vaihemaakuntakaavan teemat ovat ajankohtaisia. Uusimaa on aloittamassa vaihemaakuntakaavaa samalla teemalla, tosin todennäköisesti ilman tuulivoimaa. Liittojen välinen yhteistyö nähdään tarpeelliseksi. Aurinkovoima- ja pienydinvoimakysymykset ovat nousussa myös Uudellamaalla. Suositeltiin lukemaan Uudenmaan liiton selvitys Selvitys vihreän siirtymän hankkeiden maankäyttötarpeista Uudellamaalla (2024).

t. Hyvinkää

- Ei huomautettavaa. Todettiin, että maakuntarajat ylittävät hankkeet ovat kiinnostavia, erityisesti sähkö- ja vetulinjat.

u. Karkkila

- Ei huomautettavaa.

v. Loimaa

- Ei huomautettavaa. Todettiin, että aurinkovoimahankkeita on paljon vireillä Ypäjän, Humppilan ja Loimaan alueilla rajojen molemmin puolin. Hankkeiden yhteensovittamista raja-alueilla sekä aurinkovoiman maakunnallista tarkastelua pidetään tarpeellisenä. Loimaalla on käynnistymässä tuulivoimaosayleiskaava maakuntarajan tuntumassa.

w. Somero

- Ei huomautettavaa. Aurinkovoima-asiat ovat esillä myös Somerolla.

6. Muuta keskustelua

- Ruut Rissanen avasi keskustelua siitä, miten alueidenkäyttölain muutos vaikuttaa lakimuutoksen myötä kumoutuvaan maankäyttö- ja rakennusasetukseen, ja miten vaikutusten arviointia säädellään jatkossa.
- Petteri Katajisto vastasi, että joitain asioita asetuksesta nousee lakiin. Vaikutusten arviointia koskevat lait perustuvat osaltaan EU-tasoiseen sääntelyyn. Vaikutusten arviointia koskeviin pykäliin ei pitäisi tulla kovin paljon muutoksia.

7. Maakuntakaavan eteneminen

Puheenjohtaja esitteli vaihemaakuntakaavan suunniteltua aikataulua.

luonnosvaihe 2025

ehdotusvaihe 2026

hyväksymisvaihe 2027

8. Muut asiat

Mainittiin, että tuulivoimaselvityksen alueita tullaan tarkastelemaan vaihemaakuntakaavatyössä vielä tarkemmin.

9. Neuvottelun päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokoukseen klo 15:30.